

Vitkay Kucsera Ágota*

A koronavírus-járvány és a felsőoktatás

Absztrakt: A koronavírus-járvány hatására megváltozott mindennapi életünk. A felsőoktatási intézményeknek gyorsan és hatékonyan kellett reagálniuk a világjárvány okozta kihívásokra. Az oktatási tevékenységek megváltoztak - online térbe kerültek át. Az online oktatásnak vannak előnyei és hátrányai. Pozitív hozadéka az innováció, elérhetőség, rugalmasság, idő- és pénzmegtakarítás. A legnagyobb hátránya, hogy a tapasztalatszerzés korlátozottá vált, illetve olyan szakok "szenvednek", melyek mesterséget csiszolnak. Az online kommunikációs formák ugyan sokféle lehetőséget biztosítanak, de korántsem tudják pótolni a "szemtől szembe" - *face-to-face*, személyes kommunikációnak az erejét, intimitását, érzelemtelítettségét.

Kulcsszavak: COVID-19, koronavírus, online tanulás, közösségi médiák, eszközellátottság, digitális fordulat

Bevezető

„A koronavírus-járvány miatt létrehozott válságstáb úgy döntött, hogy vészhelyzetet hirdet Szerbia egész területére. Az intézkedés értelmében a mai naptól fogva nem nyitnak ki az óvodák, az általános és középiskolák, valamint az egyetemek. Lezárják a határátkelőket is. A koronavírus-járvány megfékezése miatt szigorította a tömegrendezvényekre vonatkozó rendeletét a szerbiai kormány. Az eddigi 100 helyett ezentúl legfeljebb 50 személy vehet részt a zárt helyen szervezett összejöveteleken. A kormány arra szólította fel a 65 évesnél idősebb polgárokat, hogy fokozottan óvják egészségüket. Ne hagyják el otthonukat, ügyeik intézését bízzák fiatalabb családtagjukra, ismerősükre. Ha pedig kimennek az utcára, használjanak védőmaszkot. Ha tünetet észlelnek magukon, ne menjenek orvoshoz, hanem hívják az e célra bevezetett telefonszámot (BELGRÁD - 2020. március 15. 12.03 18.59 | Forrás: Tanjug-RTV, Vajdaság Ma-RTV)”.

Szerbia 2020. március 15-én rendkívüli állapotot hirdetett, amit május 6-án megszüntetett. Ez a különleges helyzet először fordul elő életünkben és pár nap alatt nyilvánvalóvá vált, hogy a járvány és ezzel együtt a veszélyhelyzet hatására megváltozott mindennapi életünk.

* Dr. Vitkay Kucsera Ágota, egyetemi rendes tanár, Újvidéki Egyetem, Művészeti Akadémia, Drámaművészeti Tanszék, Újvidék

Mit is foglalna magában a rendkívüli intézkedés? Rendkívüli intézkedések lehetnek a következők: rendezvények betiltása, kijárási tilalom bevezetése, a közlekedés korlátozása vagy megtiltása, az ország területére való belépés, átutazás, ott-tartózkodás vagy kilépés engedélyhez kötése, kitelepítés a szükséges időtartamra, szesztilalom bevezetése, élet- és vagyonmentés érdekében elrendelhető a mentésre alkalmas bármely jármű, műszaki eszköz és földmunkagép, ingatlan igénybevétele, ingatlan bontása.

A járványhelyzet (koronavírus) minden téren (érintette és érinti) kihatott a társadalmi életre, a közösségi kapcsolattartásra, nemcsak a vírus megjelenésekor, de a jövőre nézve is. Megváltozott az életmódunk, a tevékenységek átszerveződtek, az egyetemi hallgatók és a tanárok távoktatásra kényszerültek (szorultak), megnőtt a közösségi (platformok) terek használata amely kihatással van, volt és lesz a hálózatokra és a baráti kapcsolatokra.

Felsőoktatás

A szerbiai koronavírus járvány miatt 2020. március 15-én, a kormányfő(i) bejelentése után (szerint) az egyetemeknek át kellett állniuk a digitális munkarendre, illetve egy új típusú, számos kihívással járó munkamódszere. Ez az új digitális munka(rend) kihívást jelentett az érintett intézmények tanárainak és egyetemistáinak egyaránt.

2020. március 16-tól a közoktatásban tanulók és a tanítók nem látogathatták az oktatási intézményeket. A járvány okozta rendkívüli helyzetben, azonban, tovább kellett működtetni az oktatási rendszert, a tanulóknak biztosítani kellett a tanulási lehetőséget, az egyetemeknek és az előadóknak pedig alkalmazkodniuk kellett a váratlanul kialakult helyzethez. A felsőoktatási intézmények távoktatás formában kötelesek voltak biztosítani a tanulmányi követelmények elsajátításának lehetőségét, mivel a mindennapos bejárás tilos volt. A(hogy) (a) magyarországi sajtó(k) is megfogalmazta, hogy *az új munkarendben a tanulók részére tilos az intézmények oktatási célú látogatása*. A tananyag kijelölése, a tanulási folyamat ellenőrzése és támogatása a pedagógusok és a tanulók online (kapcsolatában) formában történik, oly módon, hogy a tananyag tantermen kívüli, digitális munkarend keretében (történik) valósul meg (<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200314/koronavirus-uj-informaciok-jelentek-meg-a-digitalis-oktatasrol-419493>). Fontos hangsúlyozni, hogy ez nem rendkívüli szünet volt, hanem az oktatás módjának megváltoztatása, amely továbbra is biztosítja az egyetemisták számára a tanulást

Alaptörvényben rögzített lehetőségét. A megváltozott körülményekhez az egyetemeknek és a tanároknak is alkalmazkodniuk kell.

Az alkalmazkodási (adaptációs) módnak, amely az eddigi kommunikációs formák változásán alapul, szintén számos korlátját láthatjuk: az online kommunikációs formák ugyan sokféle lehetőséget biztosítanak, de korántsem tudják pótolni a "szemtől szembe" - *face-to-face*, személyes kommunikációnak az erejét, intimitását, érzelemtelítettségét.

A koronavírus-járvány és a veszélyhelyzet alapvető változásokat hozott az egyetemi hallgatók és oktatók életébe, a korlátozásoktól, megelőző intézkedésektől kezdve, (ezáltal) a személyes interakciók minimalizálásán át, egészen a távoktatásra való áttérésig és az ehhez történő alkalmazkodásig.

Távoktatásnál a hallgatók a számítógépet, mobiltelefont és más eszközöket, illetve az internetet használták a tanuláshoz. (Távoktatásnál) A hallgató és a tanár interneten keresztül beszélget. Fontos, hogy jól működjön a távoktatás, hogy ne keljen megismételni a tanévet.

Közösségi média és az online kommunikációs eszközök

A közösségi média és az online telekommunikációs eszközök segítségével mindenki igyekszik naprakész lenni kapcsolataiban mivel a veszélyhelyzet miatt a fizikai kapcsolattartás korlátozott volt.

Az új "eszközök" a következők: számítógép, mobiltelefon (android), laptop, iPod, iPad, tablet és új médiai eszközök, amelyek szintén rendkívül hasznosak: közösségi hálózatok, például Facebook, Twitter, Instagram; vlogok, mint például a YouTube és a kereső, például a Google (Vitkay-Kucsera, 2017: 128–133). A leggyakoribb eszköz az online kommunikációra, amelyet meg kell említeni: az írott anyagok cseréje, a videós-interakciók, felvételek és honlapok cseréje a Viber, a WhatsApp, a Skype, valamint olyan platformok, mint a Google, a ZOOM, a SOVA (egyetemi platform) és mások. Az oktatás több platformon keresztül történt.

A kutatások kimutatták, hogy a járványt megelőző időszakhoz képest a közösségi médiai platformok napi használata megnövekedett.

Az online oktatás előnyei és hátrányai

A távoktatás alapvető megítélése és hatékonyságának, eredményességének értékelése összességében inkább negatív, de ez nem egyértelmű. A megváltozott körülmények, a hallgatók és az oktatók különbözősége, emberi és sok más tényező miatt változó, de megmagyarázható.

Az online oktatás előnyei: elérhetőség, rugalmasság, idő- és pénzmegtakarítás.

Az elérhetőség terén a hangsúly az előadókkal való kommunikációra utal, amely Skype, Viber, WhatsApp és más ingyenes applikációk segítségével jön (jött) létre valós időben – meghatározott időpontban és/vagy halasztva. A rugalmasság két dologra is utal: fizikai tartózkodásra és időpontra. Fizikailag, a hallgató függetlenül attól, hogy hol van, jelen lehet az órán. Másrészt, akkor szentelheti idejét tanulásra és gyakorlásra, amikor azt legmegfelelőbbnek tartja. Az online tanulmányok lehetőséget nyújtanak arra, hogy az egyén életritmusának megfelelően szervezze be idejét. Pénztakarékosság szempontjából pedig a hallgató, megtakarítja a szállás-, étkezési, utazási és zsebpénzköltségeket.

A távoktatás előnye a szervezőkészség fejlesztése és elmélyítése, valamint az önállóságra való nevelés: a hallgatóknak több szabad idejük volt, így maguknak oszthatták be különböző feladataikat. Volt, aki szerint ez elősegítette őt az önálló tanulásban, fejlődhetett a problémamegoldóképessége, többet tanultak és motiváltak érezték magukat. Emellett, számos adatbázis vált elérhetővé a hallgatók és tanárok számára.

A távoktatás negatívumai: Az órákon a kommunikáció teljesen megváltozott, ami a hallgatóknak gyakran nehézségeket okozott a tananyag megértésben. Ide értendő az online órák terén a személyes kapcsolatok hiánya, amit többen említettek. Többek szerint, jobban átadható a tudás a hagyományos módon, illetve az online órán nehezkesebb a reagálás, a visszakérdezés. Továbbá, technikai problémák is gyakran előfordultak, mint pl. az internetkapcsolat szakadozása vagy minőség váltakozása, webkamera hiány és más.

Felmerült kérdések:

1. Milyen módon és mértékben sikerült a digitális oktatásra való átállás?

2. Beszélhetünk-e digitális fordulatról, adottak-e intézményi ill. otthoni, tanulói eszközellátottság szinten azok a feltételek, amelyek lehetővé teszik ennek megvalósulását? (https://atti.uni-miskolc.hu/docs/SzellemesTudomany2020_2.pdf#page=293:179.oldal)

3. Hogyan vélekednek a pedagógusok: milyen nehézségekkel kellett szembenéznük az egyetemistákkal való kapcsolattartástól az online órák megtartásán? (https://atti.uni-miskolc.hu/docs/SzellemesTudomany2020_2.pdf#page=293:179.oldal)

4. Hogyan tudott együtt gondolkodni tanár és diák személyes kapcsolattartás nélkül az online térben?

5. Mit is várunk a járvány lecsengése után?

Összegzés

A válsághelyzetek az emberek fejlődésére minden bizonnyal hatnak. Fejlődik a tűrőképességük, a problémamegoldásuk és együttműködési képességük. A felsőoktatásban, minden tanár és hallgató hasznosítható tapasztalattal gazdagodott, amit a jövőben is felhasználhat. Az új és kihívásokkal teli helyzettel sikeresen küzdöttek meg, megfelelően alkalmazkodtak hozzá.

Krabák Attila Adrián (“Helyzetértékelés hallgatói szemmel a koronavírus-járvány tükrében” – 2020. július) úgy véli “Egy krízishez hasonlóan mindenkit váratlanul ért a koronavírus-járvány. A kezdeti megdöbbenés után összességében, a nehézségek, a kihívások és a még bizonytalan helyzet ellenére sikeres megküzdést tapasztalhattunk, amit mindenki a maga sajátos módján gyakorolt (Krabák, 2020:311).”

Felhasznált irodalom:

1. Krabák, Attila Adrián (2020). Helyzetértékelés hallgatói szemmel a koronavírus-járvány tükrében. *Szellem és Tudomány* 2020/2. Szám. Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar Alkalmazott Társadalomtudományok Intézet.
2. Mihályi, Helga (2020). A járvány hatása az emberekre - gyenge és erős kötések szerepe a járvány elviselésében. *Szellem és Tudomány* 2020/2.

Szám. Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar Alkalmazott Társadalomtudományok Intézet.

3. Osváth, Andrea és Papp, Z. Attila (2020). Digitális fordulat az oktatásban? A digitális távoktatás tapasztalatai, lehetséges következményei. *Szellem és Tudomány* 2020/2. Szám. Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar Alkalmazott Társadalomtudományok Intézet.
4. Vitkai K., Ágota (2017). Upotreba savremenih tehnologija kao pomoć u sprečavanju oštećenja vokalnih profesionalaca. *Proceedings of the VIII International Conference 3K* (szerk. Milanović, I.), Novi Sad, br. 8: Pedagoško društvo Vojvodine: Gimnazija „Isidora Sekulić“, pp. 128–133.

Internetes források:

(letöltés: 2020. 09. 21. – 2020. 09. 28.)

1. [https://rtv.rs/hu/politika/rendk%C3%ADv%C3%BCli-%C3%A1llapot-hirdettek-szerbi%C3%A1ban-m%C3%A1t%C3%B3bez%C3%A1rnak-az-iskol%C3%A1k-%C3%B3vod%C3%A1k-%C3%A9s-egyetemek-lez%C3%A1rt%C3%A1k-a-hat%C3%A1rokat-\(friss%C3%BCl%C5%91-h%C3%ADr\)_1102851.html](https://rtv.rs/hu/politika/rendk%C3%ADv%C3%BCli-%C3%A1llapot-hirdettek-szerbi%C3%A1ban-m%C3%A1t%C3%B3bez%C3%A1rnak-az-iskol%C3%A1k-%C3%B3vod%C3%A1k-%C3%A9s-egyetemek-lez%C3%A1rt%C3%A1k-a-hat%C3%A1rokat-(friss%C3%BCl%C5%91-h%C3%ADr)_1102851.html)
2. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200314/koronavirus-uj-informaciok-jelentek-meg-a-digitalis-oktatasrol-419493>
3. <https://pannonrtv.com/rovatok/szines/kek-hir-tavoktatás-szerbiában>
4. <https://www.digitalhungary.hu/kozossegi-media/A-koronavirus-otamegint-a-Facebook-a-legmenobb-kozossegi-oldal/9510/>